

Laat jullie hart niet verontrust worden

Dominicuskerk Utrecht, Zesde Zondag van Pasen, 22 mei 2022

viering van Woord, gebed en communie

Gelezen: Handelingen 15, 1-2+22-29,
Psalm 67, Openbaring 21, 10-11,
Johannes 14,23-29.

1.

De afscheidsrede, zo worden de hoofdstukken uit het Johannesvangelie aangeduid waaruit wij de weken op weg naar Pinksteren op zondag lezen. Maar dat is welbeschouwd vreemd. Het gaat eerder om een inaugurale rede: Jezus kondigt niet zijn vertrek aan, Hij maakt duidelijk wat het betekent dat Hij definitief onder ons en met ons is. Zijn leven als mens op aarde was een begin, een eerste stap, maar het is niet het einddoel. De inzet was en is dat Hij als een graankorrel uitgezaaid wordt en zo overvloedig vrucht draagt in zijn leerlingen die Hij zegt niet langer zijn dienaren te noemen, maar vrienden, omdat Hij ze alles heeft meegedeeld wat er mee te delen valt (Joh. 15,15). Die vrienden, vriendinnen, dat zijn wij; wij zijn geroepen vriendinnen en vrienden van de Gezalfde Jezus te zijn. Wij weten genoeg om niet steeds naar hem te hoeven kijken als naar een onbereikbaar voorbeeld, maar om in en vanuit Jezus te leven, hem door ons aanwezig te laten zijn zoals Hij aanwezig wil zijn, zoals God aanwezig wil zijn door Hem en door ons, in zorg voor alles wat er is. Als we leven voor elkaar zoals Jezus voor ons leefde, zoals Jezus vanuit God leefde en zoals God hem deed leven, dan komen we tot onze bestemming en leren we steeds meer en steeds beter en steeds opnieuw God kennen: als degene die ons voor elkaar en dankzij elkaar doet leven, steeds nieuw en steeds anders. Ongrijpbaar, maar met ultieme toewijding en zorgzaamheid.

Daarbij krijgen we hulp, zegt Jezus: de heilige Geest, de Helper. De heilige Geest zal ons wat Jezus gezegd en voorgedaan heeft zo in herinnering brengen dat het in ons een levende realiteit wordt, een realiteit van waaruit wij kunnen en zullen leven. Dankzij deze levenmakende Geest zijn wij hier.

2.

Want het was een onvoorziene vraag waar de jonge kerk op stuitte: de vele mensen die in Jezus gingen geloven, maar die geen Joodse achtergrond hadden: wat betekende dat en wat moest daarmee? Het liet zien, zo zouden zij uiteindelijk concluderen en zo zou de apostel Paulus het opschrijven, dat er in Christus niet langer sprake was van Jood of Griek (vgl. Gal. 3,28; Kol. 3,11), dat wil zeggen dat het onderscheid tussen Joden en niet-Joden niet langer fundamenteel is. Niet dat God ineens de handen van zijn volk zou aftrekken, zoals later wel zou worden beweerd, tot diepe schande van het christendom en met uiteindelijk de meest verschrikkelijke gevolgen voor het Joodse volk. God laat het volk niet los dat Hij in Abraham, Isaäk en Jacob had uitverkoren en door Mozes uit Egypte had laten leiden om in een verbond van vrijheid met Hem te leven. Maar dat verbond, dat was in Jezus voortaan voor iedereen toegankelijk. Daarom hadden de wetten en regels die Joden van andere volkeren onderscheidden nu hun functie verloren. Het verschil tussen het Joodse volk en andere volkeren was niet langer het verschil tussen wel of niet volk van God. Het was een verschil *binnen* het volk van God, een onderscheid dat omvat werd door de eenheid van de levende Christus. Christenen uit een ander dan het Joodse volk hoefden daarom niet eerst Joods te worden. Zij moesten wel zo leven dat het christenen uit het Joodse volk niet zou kwetsen.

Het was een uiterst precaire kwestie en op Jezus konden de apostelen en de oudsten zich bij dit alles niet beroepen, Jezus had over al deze zingen vrijwel niets gezegd. Het was, zo schreven zij daarom aan de andere gelovigen, een besluit van de Heilige Geest en van hen – van hen in de Heilige Geest, van de Heilige Geest in hen (Hnd. 15,28). Zij zeggen daarmee zoveel als: het besluit is een waagstuk, een sprong in het duister, maar het is noodzakelijk: zo moet het als we verder willen en trouw willen blijven aan Jezus' leven in ons en aan ons leven in hem. Dankzij dit besluit zijn wij nu hier samen.

3.

Afgelopen vrijdag had ik hier, in het kader van ons programma 'Jonge hemelbestormers' – de reeks gesprekken met jonge gelovigen en theologen – een gesprek met Bram Kalkman. Bram heeft samen met een tweetal anderen, Rikko Voorberg en Gerko Tempelman, een boek geschreven met als titel: *Onzeker weten*. 'Onzeker weten' is wat hun en ook wel wat mij betreft een goede beschrijving van geloof. Geloof is niet zeker weten op de manier waarop je zeker weet dat vijf meer is dan drie, maar ook niet zoals je zeker weet dat na regen wel weer zonneschijn komt en het na de nacht weer dag wordt. Geloof is echter ook geen eindeloze onzekerheid over wat te doen en waarop te vertrouwen. Het lijkt meer op de zekerheid dat wat je voor deze man of vrouw voelt ware liefde is, ook al weet je dat er geen objectieve criteria zijn omwaardere liefde te onderscheiden van minder ware. Als je daarnaar gaat zoeken – en velen doen dat tegenwoordig – leidt dat tot eeuwige twijfel. Immers, hoe weet ik dan ooit zeker dat de liefde voor deze persoon de meest ware is, en dat je niet morgen een nog waardere zal vinden? Maar wie zegt: 'Jij bent de liefste van de wereld', zegt iets heel anders dan: Jij bent de kampioen in lief zijn, totdat er iemand anders komt die er nog beter in is.

Zo is ook een geloofsbelijdenis iets fundamenteel anders dan de bewering dat mijn God de beste God is, of onze kerk beter dan andere kerken. Het is de onzekere zekerheid dat je iets hebt gevonden van fundamentele betekenis waar je wel 'ja' op moet zeggen, al weet je bij God niet wat je daarmee nu precies doet. Geloof is vertrouwen op wat je niet echt doorziet, iets dat je vertrouwen wekt. Maar vertrouwen is vertrouwen omdat altijd ook de mogelijkheid bestaat dat het beschaamd wordt. Wie hoopt er nog op wat hij al ziet, vraagt de apostel Paulus ergens retorisch (Rom. 8,24). In dezelfde geest is de vraag: wie vertrouwt er nog op wat al vaststaat?

4.

Ik ben te vertrouwen, zegt Jezus in het evangelie van vandaag, doe het nou maar. Het zal de turbulentie van de wereld en de onrust van het leven niet wegnemen, en dat wil Hij ook niet suggereren. Dat is wat in zijn visie de wereld doet: die suggereert dat wanneer je op het juist vertrouwt alle problemen zullen zijn opgelost. Zo kom je altijd weer bedrogen uit, want de problemen blijken nooit opgelost en zeker niet alle problemen. Integendeel, vasthouden aan vermeende zekerheden betekent nieuwe problemen. Elke verandering verschijnt als een verlies, elk verlies verschijnt als een bedreiging en elke bedreiging ondergraaft de zekerheid waaraan je zo zeer hecht. Hiertegenover zegt Jezus: wij op mij vertrouwt ontvangt vrede. Niet als prestatie en beloning, zo van: als je er maar genoeg vertrouwen instopt komt er vrede uit. Neen, vrede als gave, als een gave die voortdurend en steeds opnieuw gegeven wordt, tegen de angstige onvrede in. Nooit een zeker bezit om aan vast te houden, steeds opnieuw een nieuwe en vernieuwende gave, vertrouwend dat deze gave er ook nu weer zal zijn. Dat vertrouwen zal altijd omstreden en daarmee aangevochten zijn en

moet ook zelf steeds opnieuw gegeven worden, zal ook zelf steeds opnieuw gegeven worden. Zoals de Heilige Geest die het geloof levend maakt steeds opnieuw gegeven moet worden en gegeven wordt.

Het hele jaar door, maar in het bijzonder tussen Pasen en Pinksteren vieren wij dat Jezus Christus opstaat, dat de Heilige Geest gezonden wordt die de aarde vernieuwt en ons doet leven en dat het nieuwe Jeruzalem bezig is uit de hemel neer te dalen. Het is geen verleden tijd, de opstanding, Jezus staat op, is bezig op te staan: *resurrectio continua* heet dit wel, voortgaande opstanding. Het is geen toekomstmuziek, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde waarin alles in de Geest wordt herschapen, de muziek is bezig op te klinken: *recreatio continua*, voortgaande herschepping. Het is geen vage hoop of abstract ideaal, een rijk van vrede en gerechtigheid waar alle tranen gedroogd worden en alle honger wordt gestild, het nadert en is op handen: *appropinquatio continua*, voortgaande nabijheid. Steeds nieuw, steeds anders, maar voortgaand en daarin betrouwbaar. Steeds weer tot vertrouwen uitnodigend, steeds weer vrede gevend voor wie zich laat openen om het te ontvangen.

Met een spreuk die hij niet bedacht heeft, maar ook zelf al heeft horen klinken, schrijft Paulus aan de christenen van Efese: 'Ontwaak, slaper, sta op uit de doden, en Christus zal over u stralen' (Ef. 5,14). Het klinkt ook voor ons, het is ook een uitnodiging aan ons om onszelf in het juiste, het ware licht te laten zetten en te leren zien en zo in vrede te zijn – kome wat komt.

Erik Borgman